

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ערש"ק פרשת ויחי תשע"ג שנה ב' גליון 73

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל chagitben@neto.net.il

הנושא: תיקון מידת היסוד משפיע פרנסה

מספר ב' פעמים שלח"ן, אשר ב' שולחנות היינו פרנסה ותורה, שבאם אין קמח אין תורה. עכ"ל. וזהו שאומר הכתוב בתהלים (ל"ז, כ"ה): "נער הייתי גם זקנתי ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם", היינו שהצדיק ששומר עצמו בקדושה, מועיל לו ולזרעו שלא תחסר להם פרנסה.

וכתב רבינו האר"י (ראה שער הפסוקים פרשת מקץ ופרשת ויגש), כי אנשי מצרים שהיו בדורו של יוסף הם גלגול אנשי דור המבול ודור הפלגה שהיו צריכים לתקן פגם הוצאת ז"ל שפגם אדם הראשון כשפרש מאשתו ק"ל שנים, ואנשי דור המבול ודור הפלגה לא תיקנו והוסיפו פגמים. ולכך יוסף הצדיק ביקש לתקן קצת הפגם שיש במצרים, ולכן ציוה אותם למול. יעו"ש באורך. וא"כ למדנו מדברי רבינו האר"י שמכיון שבני ארץ מצרים היתה נשמתם פגומה בפגם הברית לכך נתגבר עליהם הרעב, ויוסף הצדיק רצה למתק את הדינים ולכך אמר להם למול, כדי לחזק עצמם בקדושת היסוד. ודו"ק.

ולפי זה יש לומר כי שלשת המטמוניות של יוסף הצדיק באים ללמד אותנו בענין שמירת הברית אשר על ידה זוכה לעשירות. כי יש הפוגם בבריתו כדומה לדור המבול, על דור המבול נאמר "כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ" (בראשית ה', י"ב). ולימדונו חכמינו ז"ל (סנהדרין נז.) שעברו על חטאי עבודה זרה וגילוי עריות. ובכל זאת "לא נחתם עליהם גזר דינם עד שפשטו ידיהם בגזל" (סנהדרין קח.). והיינו, שעיקר חטאם היה שלא הסתפקו במה שיש לכל אחד ואחד, אלא לחמוד ולקחת את אשתו וממונו של חבירו.

במסכת סנהדרין (קי.) מובא: אמר רבי חמא בר חנינא: שלוש מטמוניות הטמין יוסף במצרים, אחת נתגלתה לקורח, ואחת נתגלתה לאנטונינוס בן אסורוס, ואחת גנוזה לצדיקים לעתיד לבוא. ויש להבין מה רומזות שלשת המטמוניות שגנו יוסף הצדיק.

מכל האבות והשבטים, נתייחד ליוסף בדברי חז"ל התואר הצדיק. כי מידתו המיוחדת של יוסף הצדיק היא מידת היסוד, ככתוב (משלי י', כ"ה) "וצדיק יסוד עולם", ובמידה זו נתעצם במיוחד כאשר עמד בנסיון של שמירת הברית.

והנה, הזוכה לשמור על בריתו זוכה לשפע פרנסה טובה. כמו שכתב רבי חיים פאלאג'י בספרו תוכחת חיים (פרשת שמות) דזהו מה שתקנו אנשי כנסת הגדולה בברכת המזון: "ועל בריתך שחתמת בבשרנו ועל תורתך שלמדתנו וכו' ועל חיים ומזון שאתה זן ומפרנס אותנו", היינו דזוכה לתורה ומזונות בשפע רק על ידי ששומר את בריתו.

וכך כתב בספה"ק אהבת ישראל (פרשת וארא תרפ"ד) וז"ל: בטבת ושבט הם ימי השובבי"ם, שהם תיקון מידת יסוד יוסף, והוא מסוגל לפרנסה על דרך הכתוב (מקץ מ"ב, ו') "ויוסף הוא המשביר", ולהיפך רח"ל מביא לעניות על דרך הכתוב (תהלים קי"ב, ט'): "פיזר נתן לאביונים", כדאיתא בזוה"ק (פרשת פינחס דף רמד.) מאן דמפרר - עניותא קא רדיף אבתריה. ועל ידי התיקון זוכה לשני שולחנות שזהו שוב"ו בני"ם שובבי"ם שהוא

זהו שורש ראשון המביא לפגם במידת היסוד, היינו שאינו מסתפק במה שיש לו וחפץ את אשת חבירו רח"ל.

אולם שונה היה חטא דור הפלגה שעיקרו כפירה בה' יתברך, כמו שנאמר "ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים" (נח י"א, א'), ומבאר המדרש (בר"ר לח, ו) רבי אליעזר אומר: דיבורים אחדים. מעשה דור המבול נתפרש, מעשה דור הפלגה לא נתפרש. ודברים אחדים, שאמרו דברים חדים על ה' אלוקינו ה' אחד, ועל אחד היה אברהם בארץ. אמרו - אברהם זה פרדה עקרה הוא אינו מוליד, ועל ה' אלוקינו אמרו - לא כל הימנו לבור לו את העליונים וליתן לנו את התחתונים, אלא בואו ונעשה לנו מגדל ונעשה עבודת כוכבים בראשו וניתן חרב בידה, ותהא נראית כאילו עושה עמו מלחמה. ע"כ.

וזהו השורש השני המביא לפגם במידת היסוד והיא הכפירה בה' יתברך, וכלשון ספר "טהרת הקדש" (מבוא השער עמ' מ"ג): ועל ידי פגם הברית נצמח התקררות האמונה שזה תלוי בזה, כי ביסוד תליא רזא דמהימנותא וחד בחד סביך כמובא בזה"ק בכמה מקומות, ואחד מהם הוא בפרש "וירא" (דף צ"ז בסתרי תורה) וז"ל, ועל דא אתגליא עליי שכינתא בהני אלוני בוסמין דעלמא בגין לאחזא קמיהו ברית קדישא דהיא בכל עלמא ברזא דמהימנותא והוא יושב פתח האהל מאן פתח האוהל דא אתר דאקרי ברית רזא דמהימנותא. ע"כ.

ויש לומר שלזה רומזים שלשת המטמוניות של יוסף הצדיק, המטמון הראשון כנגד דור המבול, שלא היו מסתפקים במה שיש להם וחמדו את של חבריהם, מטמון זה מצא קרח, שלא הסתפק במה שיש לו כמו שאמר לו משה רבינו: "רב לכם בני לוי", אלא דרש את הכהונה. והוא אחד מאלה אשר דורשת עליהם הגמרא בסוטה (ט:): שכל הנותן עיניו במה שאינו שלו, מה שמבקש אין נותנין לו ומה שבידו נוטלין הימנו.

ומה קרה בסופו של דבר עם המטמון שמצא קרח? נבלע באדמה, הכסף הלך לאיבוד, כיון שפגם במידת היסוד, שרצה דבר שאינו שלו, לא היתה ברכה בממונו והפסידו.

כמו כן המטמון השני של יוסף, שהוא כנגד דור הפלגה, שהיו כופרים בה' יתברך ופגמו במידת היסוד, מטמון זה נמצא על ידי אנטונינוס שגוי היה ורומז לכופר בה' יתברך, ומכסף זה לא נשאר מאומה.

אולם המטמון השלישי ימצא על ידי הצדיקים לעתיד לבוא, כנגד אותם צדיקים השומרים על בריתם וזוכים שתהא להם ברכה בממונם.

ויש להוסיף בזה, מובא בזה"ק (חלק ג דף ש.ב. תוספת) וז"ל: יוסף ידע ליה לקב"ה מגו ההיא אספקלריא דאקרי כל ואקרי יסוד ואקרי צדיק, ועל דא איקרי יוסף כלכל" דכתיב "ויכלכל יוסף" וכתוב "וצדיק יסוד עולם". ע"כ.

ומתבאר כי היסוד נקרא "כל" (ראה שער הפסוקים ולקוטי תורה פ"ר וישב ובלקוטי תורה לקהלת. כמו כן יעוי' בשער הכוונות דרושי תפלת השחר דרוש א'). וגם "כלכלה" יש בה פעמיים לשון "כל", ובא לרמז, כי השומר את בריתו ולא נכשל הן במכשול של דור המבול וכנגד זה "כל" הראשון, והן במכשול של דור הפלגה וכנגד זה "כל" השני, הוא זוכה לכלכלה טובה.

ולסיום בספה"ק אמרי נעם (יום ז' דחנוכה) כתב: יעק"ב גימטריא סא"ל פא"י היינו שמות הפרנסה היוצאים מהכתוב "פותח את ידיך". וכן הביא בספה"ק אמרי יוסף (פרשת אמור ע"י טור ג') בשם זקנו הרה"ק רבי בעריש מזידיטשוב זי"ע, מזוה"ק (רעיא מהימנא פרשת פינחס דף רמז:): "דיעקב איהו בעל הבית", ופירש רבינו ז"ל כי הראשי תיבות וסופי תיבות של "פותח את ידיך" [פ' ח' א' ת' י' ד'] מספרו "בעל הבית" כי הוא זן אותה... ויש להוסיף על דבריו הקדושים, דהנה ראשי תיבות של "פותח את ידיך", הוא שם פא"י וסופי תיבות הוא שם חת"ך, ובא"ת ב"ש הוא סא"ל, ושני שמות הללו פא"י סא"ל הם יעקב, וזה שאמר: יעקב בעל הבית. ע"כ.

נמצא כי יעקב משפיע פרנסה, וזאת משום שיעקב אבינו העיד על עצמו (ויחי מ"ט, ג'): "ראובן בכרי אתה כחי וראשית אוני", וכתב רש"י: היא טיפה ראשונה שלו, שלא ראה קרי מימיו. ע"כ.

וכיון שיעקב אבינו השלים את עצמו במידת היסוד, זכה כי שמו משפיע פרנסה לעולם.